

1. ÇEYREK 2021

İSTANBUL EKONOMİSİ

SON VERİLERLE
İSTANBUL EKONOMİSİ

Neden İstanbul Ekonomisi?

Türkiye ekonomisinin %31'ini oluşturan İstanbul, ekonomik büyüklüğü ile dünyadaki birçok ülke ile bile yarışabilecek durumdadır. Türkiye'nin makroekonomik gelişimi, İstanbul'u doğrudan etkilediği gibi; İstanbul ekonomisindeki dinamizm de Türkiye'nin geri kalanını etkilemektedir. Büyüklüğü, öncü olma durumu ve ekonomik gelişimi tetikleyebilen unsurları ile İstanbul ekonomisini analiz ederek, müşterek politika üretme sürecine katkı sağlamak ve öngörülebilirliği artırmak hedeflenmektedir.

Bu raporun amacı;

Ekonomik veri analizleri, kentin refah ve yoksulluk dinamiklerini görmek açısından oldukça önemlidir. Üç ayda bir yayınlanacak olan bu raporun amacı, İstanbul'un ekonomik durumu ile ilgili İstanbul Planlama Ajansı bünyesinde yürütülen çalışmaların bir kısmını kamuoyu ile paylaşarak, İstanbul'un ekonomisinin mevcut durumunu belirlemektir.

Bu ilk raporda, İstanbul'un mevcut ekonomik görünümü, makroekonomik göstergelerin son yıllardaki değişimleri verilerek yansıtılmaya çalışırken; önümüzdeki raporlarda ise demografi, istihdam, eğitim gibi tematik alt başlıklara ait verilerin de incelenmesi hedeflenmektedir.

2021 Yılıının Birinci Çeyreğinde İstanbul Ekonomisi

2021 yılının ilk aylarında açıklanan İstanbul verilerinin büyük bir kısmı 2020 yılına ait verilerdir. 2019 yılına ait verilerde, son altı-yedi yıllık ekonomik sürecin devamı gözlenirken, 2020 yılına ait verilerin hepsinde, COVID-19 krizinin etkileri görülmektedir. COVID-19 krizinin etkilerinde öne çıkan sonuç ise her kesimin ve her sektörün ekonomik olarak farklı boyutlarda etkilendiği ve önlem alınmazsa, ekonomik eşitsizliklerin artabileceği riskidir.

Diğer önemli sonuçlar;

İstanbul'un ekonomisi, son sekiz yıldaki daralmaya rağmen, dönüşmeye devam eden büyük bir ekonomidir.

İstanbul, özellikle kadın istihdamındaki göstergelerle, Türkiye istihdam piyasasında dönüşümün öncüsü; fakat pandemi dönüşümün hızını yavaşlatmaktadır.

Genç işsizlik verileri ve yapılan araştırmalar, özellikle 'ne istihdamda, ne eğitimde olan 18-25 arası gençlerin' iş bulma imkanlarının düştüğünü ve bu grupta karamsarlığın arttığına dikkat çekmektedir.

Pandemi, şirket ve sektörel yapıları farklı şekillerde etkilemektedir. Hizmet sektörünün İstanbul'daki ağırlığı göz önüne alındığında, pandeminin orantısız olarak İstanbul ekonomisini daha fazla etkileme ihtimali ortaya çıkmaktadır.

Yükselmeye devam eden enflasyon ve karantinalarla düşen gelir İstanbul halkının ekonomisini zorlamaktadır.

BÜYÜME

İSTANBUL'UN EKONOMİSİ, SON SEKİZ YILDAKİ DARALMAYA RAĞMEN, DÖNÜŞMEYE DEVAM EDEN BÜYÜK BİR EKONOMİ

İstanbul 232 milyar dolarlık gayri safi hasılası ile dünyadaki birçok ülkeye göre bile büyük bir ekonomidir.

Fakat İstanbul'un ekonomisi 2019 yılına bakıldığında 2013 yılından beri 60 milyar dolara yakın daraldı.

2019 yılında kişi başı gelir, beş bin dolardan fazla düşerek 10 yıl öncesine geriledi.

İstanbul'un ekonomisinde son 17 yıldır hizmetler sektörünün ağırlığı artmaktadır.

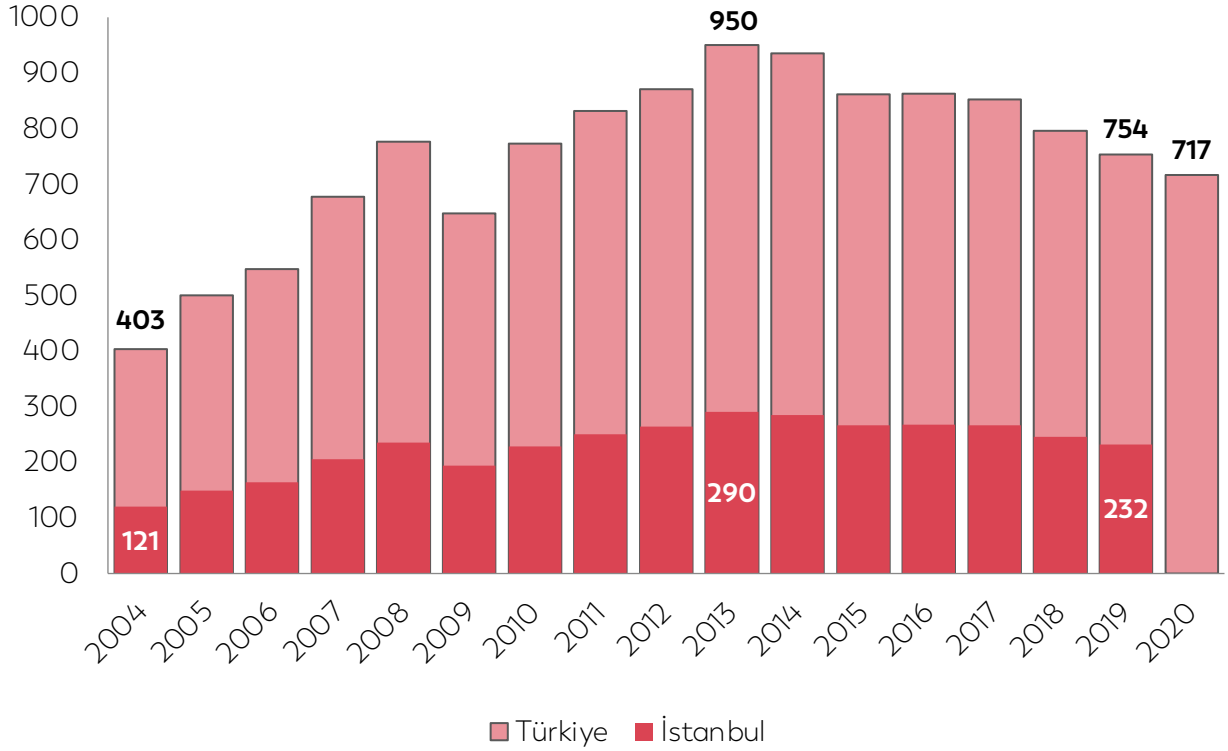
Nitelikli işgücü gerektiren ve katma değeri daha yüksek olan hizmet sektörü alt alanlarında İstanbul'un ağırlığı, Türkiye geneline göre yüksek durumdadır.

EKONOMİK BÜYÜKLÜK & BÜYÜME ORANLARI

İSTANBUL, DÜNYANIN EN BÜYÜK ŞEHİR EKONOMİLERİNDEN

- Türkiye'nin ekonomik büyüklüğü (GSYH), 2019 yılında 754 milyar dolar iken 2020 yılında 717 milyar dolara geriledi.
- İstanbul'un ekonomik büyüklüğü en yüksek değeri olan 290 milyar dolara 2013 yılında ulaştı. Türkiye'nin ve İstanbul'un ekonomik büyüklüğü dolar bazında 2013 yılından beri düşmektedir.
- İl bazında en son açıklanmış olan 2019 verilerine göre, İstanbul'un ekonomisi 232 milyar dolar GSYH ile Türkiye ekonomisinin %31'ini oluşturmaktadır.
- Bu daralmaya rağmen, 232 milyar dolarla 2019 yılı İstanbul'un ekonomisi, AB içinde Londra, Paris, Madrid ve Milan gibi şehirlerin hemen ardında yer almaktadır.

Gayri Safi Yurt İçi Hasıla, Değer (Milyar Dolar)

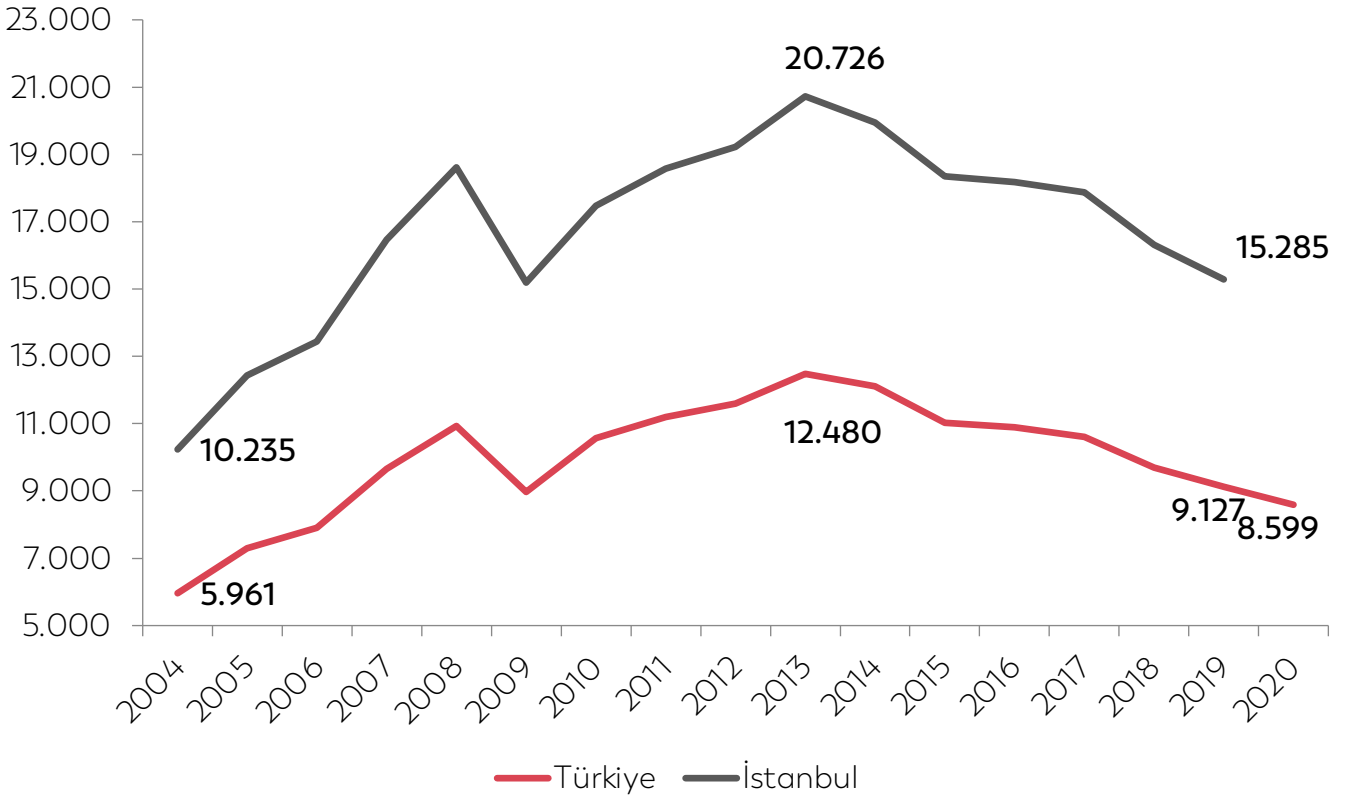
*2020 yılı İstanbul verisi henüz açıklanmamıştır.

EKONOMİK BÜYÜKLÜK & BÜYÜME ORANLARI

FAKAT, 8 YILDIR KİŞİ BAŞI GELİR SEVİYESİ DÜŞÜYOR

- 2019 verilerine göre, Türkiye’de kişi başı geliri en yüksek il, 15.265 dolarla İstanbul oldu.
- 2013 yılında, İstanbul’un kişi başı geliri 20.726 dolardı.
- 2013-2019 yılları arası kişi başı gelir %26 azaldı.
- 2019 gelir seviyesi ile, İstanbul’daki kişi başı dolar cinsi gelir, on yıl önceki 2009’daki seviyesine geriledi.

Kişi Başına GSYH, USD, 2004-2019

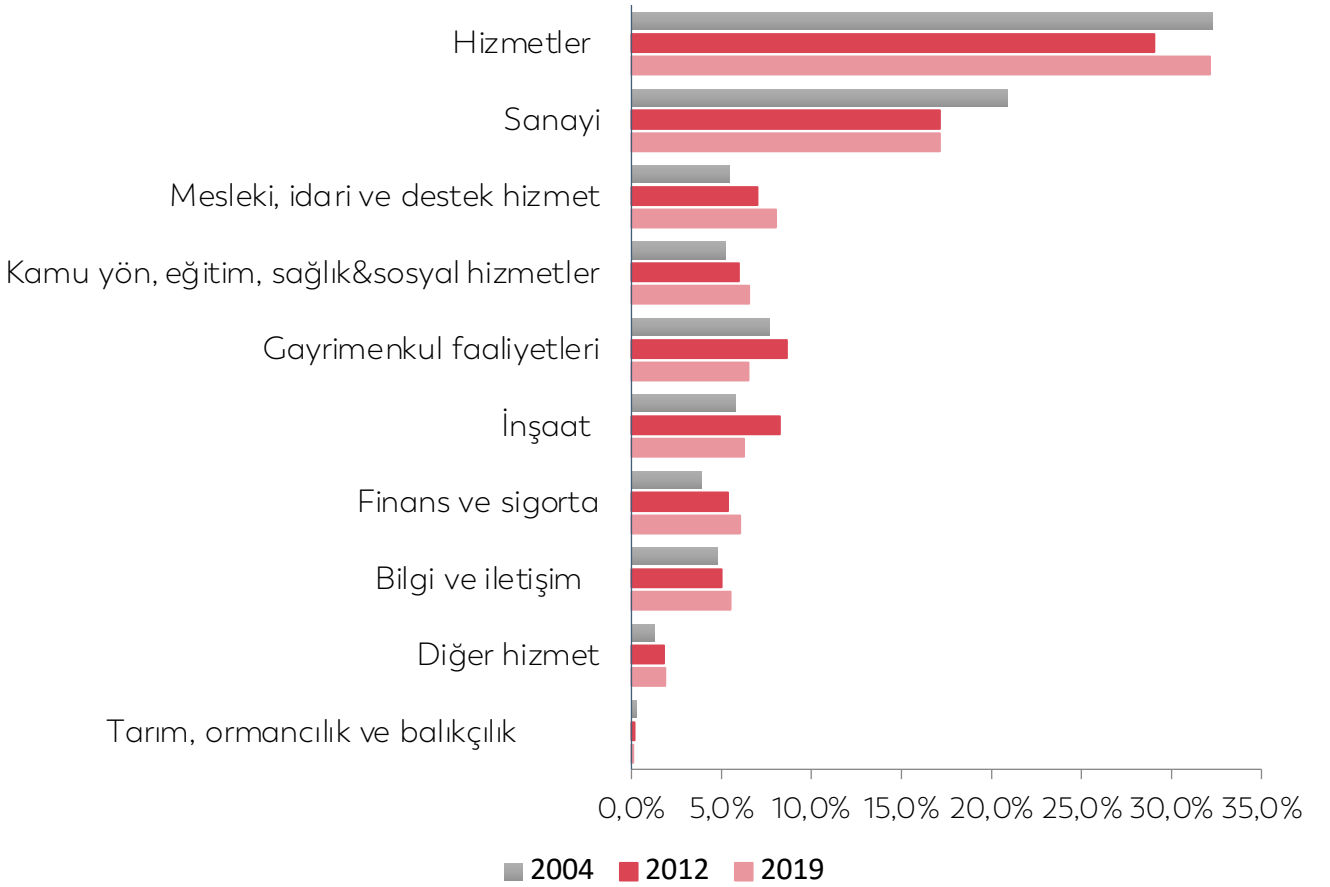

EKONOMİK BÜYÜKLÜK & BÜYÜME ORANLARI

HİZMETLER SEKTÖRÜ ŞEHİRİ İSTANBUL

- 2019 yılında İstanbul'da ağırlığı en yüksek olan sektör hizmetler sektörü oldu.
- Sanayi sektörünün ağırlığı ise 2004 yılına göre düştü.
- 2004'e göre tüm sektörler içerisinde ağırlığı en fazla artan sektörler finans & sigorta ve mesleki & idari hizmetler oldu.
- Türkiye'deki finans & sigorta hizmetlerinin %58'i, bilgi& iletişim hizmetlerinin %65'i İstanbul'da gerçekleşti.
- Tarım sektöründeki faaliyetlerin ise sadece 0.5%'i İstanbul'da gerçekleşti.

İstanbul'da Sektörlerin GSYH İçindeki Payları

İSTİHDAM

İSTANBUL, İSTİHDAM PİYASASINDA DÖNÜŞÜMÜN ÖNCÜSÜ; FAKAT PANDEMİ ETKİLİYOR

Nitelikli işgücü oranı, İstanbul'da Türkiye geneline göre daha yüksek.

2005'ten sonra yaratılan istihdam, nitelikli işgücünde ve hizmet sektöründe ağırlıklı olarak yer alıyor.

Kadın istihdamı da, erkek istihdamına göre İstanbul'da daha hızlı artıyor.

Fakat, Türkiye genelinde olduğu gibi İstanbul'un da istihdam kapasitesi son 2 yıldır düşüyor.

İstanbul'da da COVID-19 gençleri, niteliksiz işgücünü, mikro KOBİ'leri ve kayıt dışı çalışanları etkiliyor.

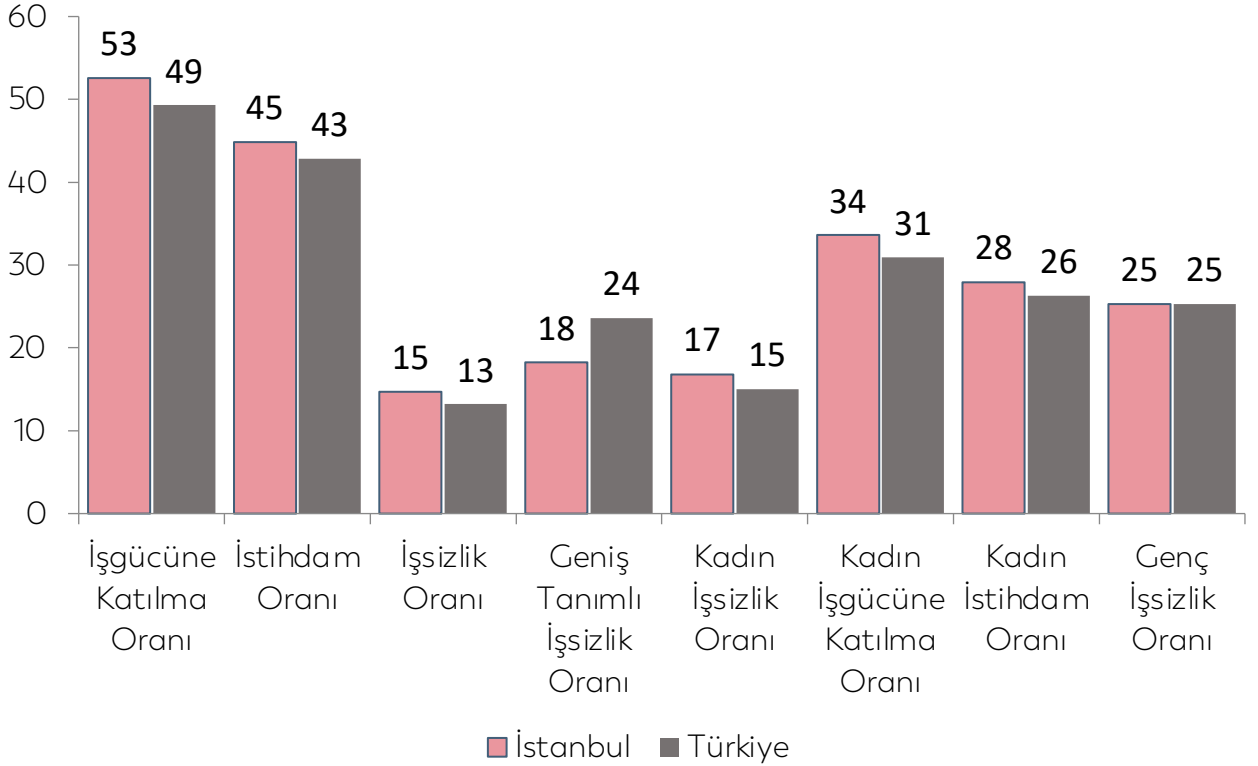
Özellikle 20-24 yaş grubundaki işsizlik artışı ve istihdam düşüşü, son bir yılda hızlandı.

İSTİHDAM PİYASASI

İSTANBUL'DA İSTİHDAM ORANI DA, İŞSİZLİK ORANI DA TÜRKİYE GENELİNDEN DAHA YÜKSEK

- İstanbul'un işgücüne katılım oranları ve istihdam oranları, Türkiye geneline göre daha yüksek. Kadınların işgücüne ve istihdama katılımı da Türkiye'ye göre daha iyi seviyelerde.
- Fakat, İstanbul'un hem işsizlik oranı, hem de kadın işsizlik oranı daha yüksek.
- Öte yandan, iş arama umudunu yitirenlerin de dahil edildiği geniş tanımlı işsizlik oranı, İstanbul'da Türkiye geneline göre daha düşük.

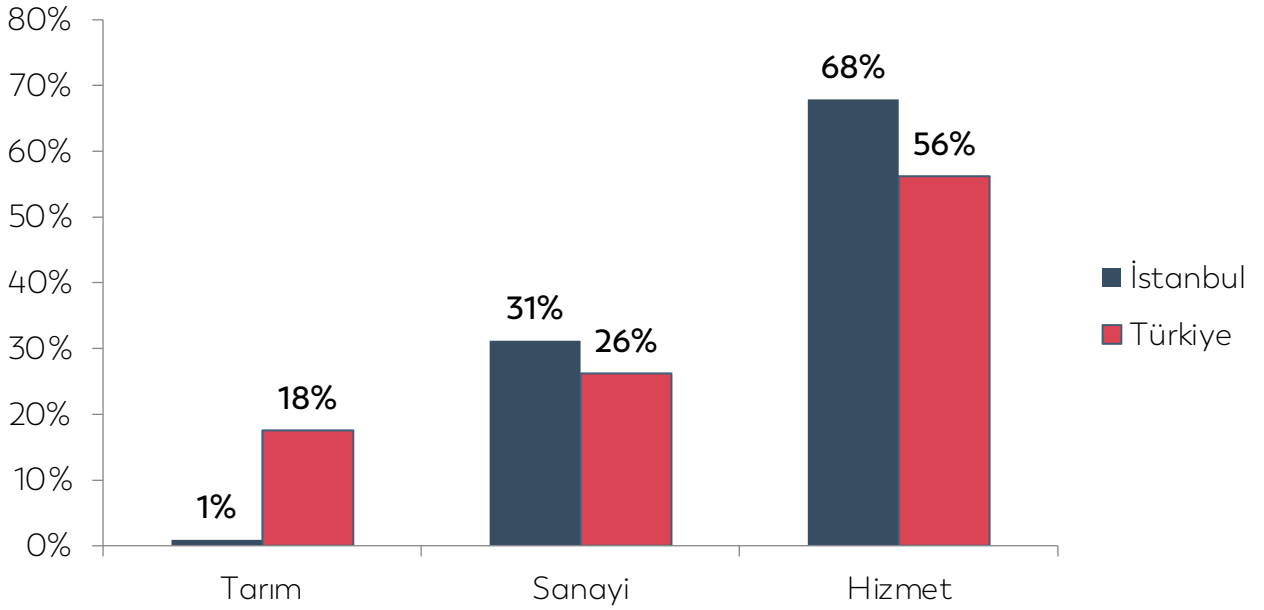
İstihdam Göstergeleri

İSTİHDAM PİYASASI

HİZMET SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLAR AĞIRLI OLARAK MAAŞLI, KAYITLI VE YÜKSEK ÖĞRENİM SEVİYESİ TÜRKİYE ORTALAMASINDAN YÜKSEK

İstihdamın Sektörel Dağılımı

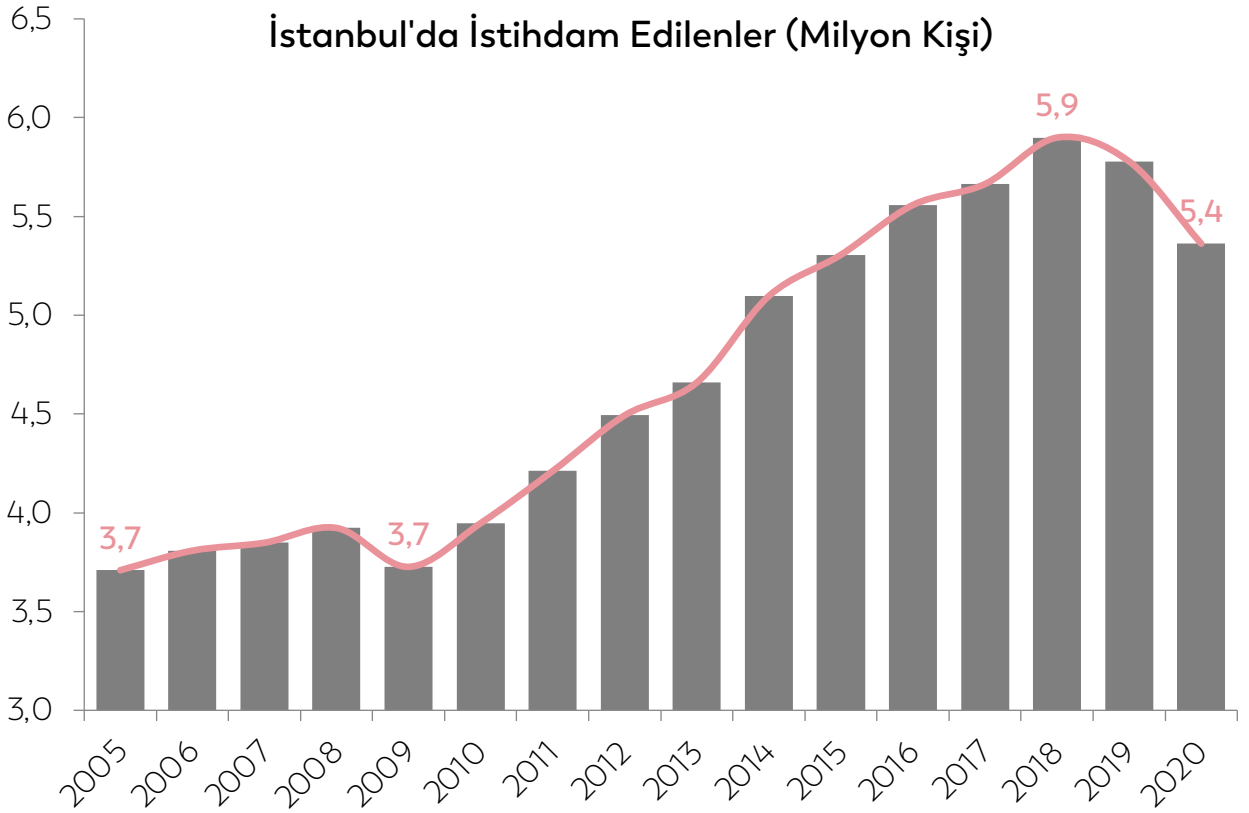

- İstanbul'daki istihdamın %68'i hizmet sektöründe. Türkiye geneline göre en önemli fark, tarım sektöründe çalışanların düşüklüğü.
- İstanbul istihdam piyasasında çalışanların %31'i kadın, % 50'si 35-54 yaş arası, %83'ü maaşlı olarak çalışıyor.
- İstanbul'da yüksek öğrenim eğitim seviyesine sahip çalışanların oranı %34 ile Türkiye ortalamasından daha yüksek.
- İstanbul'da kayıtdışı çalışan oranı %19; Türkiye genelinde ise %31.

İSTİHDAM PİYASASI

İSTİHDAM 2 YILDIR DÜŞÜYOR; PANDEMİ DÜŞÜŞÜ HIZLANDIRDI...

- 2005-2018 arası, İstanbul'da istihdam edilen kişi sayısı 2 milyonun üzerinde arttı.
- İstihdam edilenlerin %50'sini kadınlar, %59'unu 35-54 yaş grubu kişiler ve %53'ünü yüksek öğretim mezunu kişiler oluşturdu.
- 2014-2018 arasında istihdam edilenlerin %91'i hizmet sektöründe.
- 2018'den beri, İstanbul'da istihdam edilen kişi sayısında düşüş görülüyor. Özellikle COVID-19 pandemisi ile istihdam edilen kişi sayısında düşüş hızlandı.
- 2020'deki istihdam düşüşünden en fazla 15-24 yaş grubundakiler, düşük eğitim grubundakiler, 10 kişiden az kişinin çalıştığı işyerindekiler ve kayıt dışı çalışanlar etkilendi.

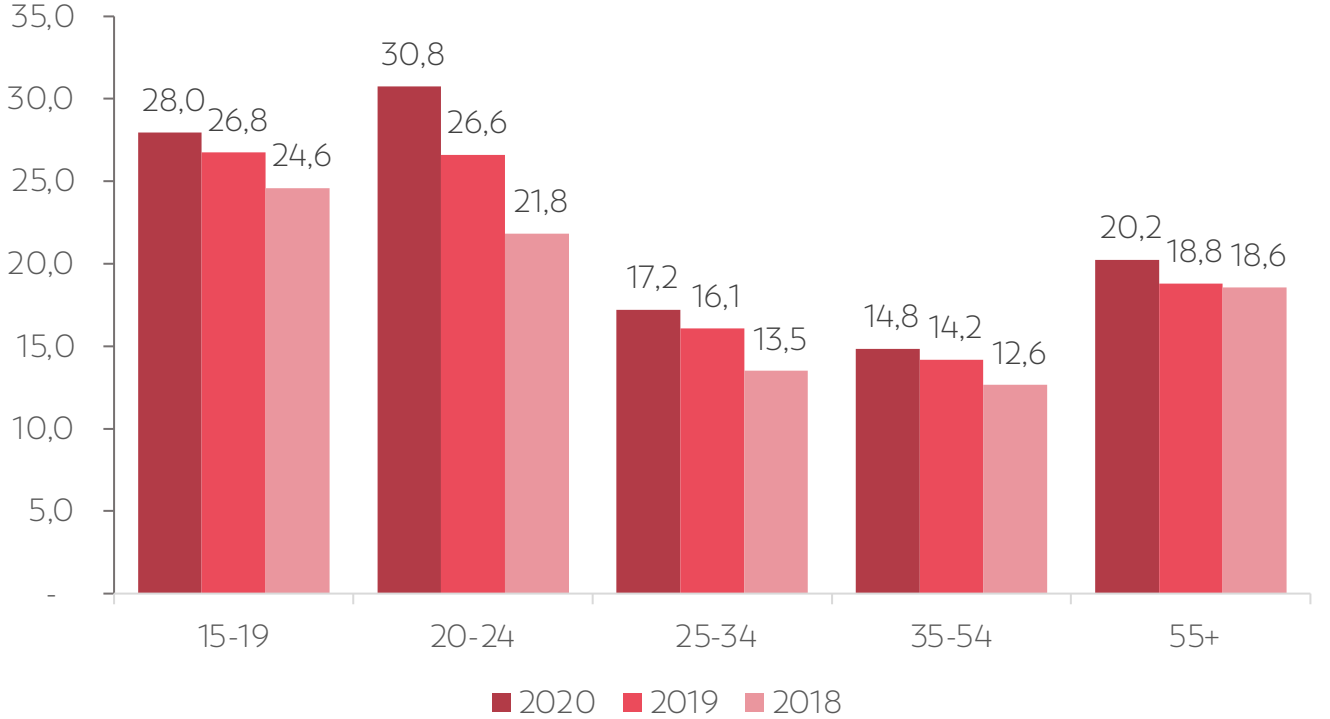

İSTİHDAM PİYASASI

GENÇ İŞSİZLİĞİ YÜKSELİŞTE

- İşsizlikten en fazla etkilenen grup, 20-24 ve 15-19 yaş grubu.
- Son iki yıldır geniş tanımlı işsizlik en fazla bu iki grupta arttı.
- Pandemi döneminde 20-24 yaş grubunun işsizlik oranı %30,8'e yükseldi.
- İstanbul İstatistik Ofisi'nin ne eğitimde, ne istihdamda olan 18-24 yaş arası gençler araştırmasına göre:
 - %86'sı bir tanıdığı olmadan Türkiye'de iş bulmanın zor olduğunu,
 - %76'sı Türkiye'de fırsat eşitliği olmadığını,
 - %76'sı yurtdışında çalışmak istediğini söylüyor.
 - Lise ve altı eğitilmiş genç işsizlerin %80'i son bir yılda işsiz kaldığını belirtiyor.

İstanbul'da Yaş Gruplarına Göre Geniş Tanımlı İşsizlik Oranları (%)

ŞİRKET DİNAMİZMİ & SEKTÖREL GÖRÜNÜM

PANDEMI, ŞİRKET VE SEKTÖREL YAPILARI FARKLI ŞEKİLLERDE ETKİLİYOR

Şirket dinamizmi İstanbul'da, Türkiye ortalamalarına göre daha yüksek. Yıllık olarak kişi başına daha fazla şirket kurulurken, şirketler Türkiye geneline göre daha fazla istihdam yapabilecek büyüklüğe erişebiliyor.

2020 yılında pandemi ile birlikte, şirket dinamizm verilerinde Türkiye genelinde hareketlenme gözleniyor:

İstanbul'da pandemi döneminde özellikle hizmet sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin etkilendiği görülüyor.

ŞİRKET DİNAMİZMİ & SEKTÖREL GÖRÜNÜM

ŞİRKET DİNAMİZMİ YÜKSEK

- İstanbul'da kişi başına kurulan şirket sayısı, Türkiye ortalamasının iki katından fazla: İstanbul'da kurulan şirket sayısı her bin kişi için 3,7 iken, bu oran Türkiye için 1,7 olarak belirlendi.
- Son yedi yıllık süreçte ticaret, sağlık, bilgi & iletişim ve imalat sektöründe açılan şirketlerin payı artarken, inşaat, ulaştırma & depolama, turizm şirketlerinin payı azaldı.
- COVID-19 pandemisi ile İstanbul'da kurulan şirket sayısının en fazla arttığı sektörler ise inşaat, toptan ve perakende ticaret ve bilgi & iletişim oldu.
- Şirket kapanmaları ise hizmet sektörü ağırlıklı: Gayrimenkul faaliyetleri, ulaştırma & depolama, ve konaklama ve yiyecek hizmetlerinde gerçekleşti.

Kurulan Şirketlerin Sektörel Dağılımı

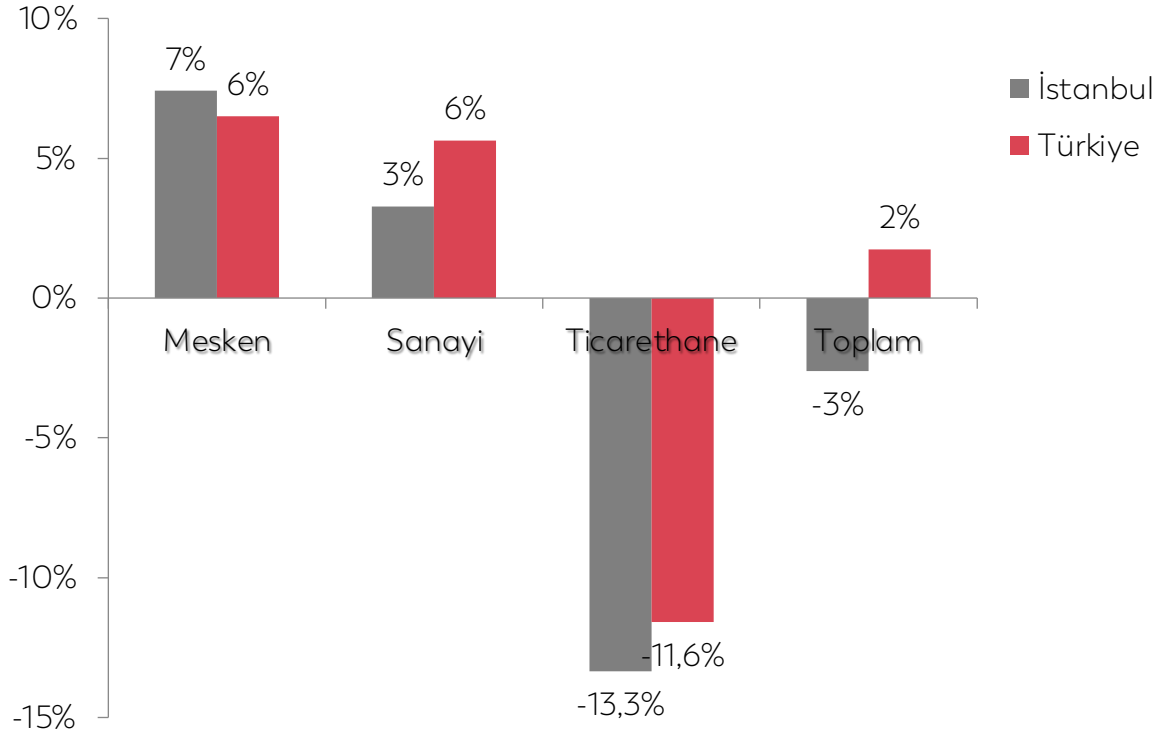

ŞİRKET DİNAMİZMİ & SEKTÖREL GÖRÜNÜM

PANDEMİ, HİZMETLER SEKTÖRÜNÜ OLUMSUZ ETKİLİYOR

- 2020 sonu itibariyle, İstanbul'un elektrik tüketimi bir önceki yıl göre %3 azaldı.
- Türkiye toplamında ise, %2 arttı.
- İstanbul'da da, Türkiye genelinde de, sanayide ve meskenlerde elektrik tüketimi artarken, ticarethanelerde azalıyor.
- İstanbul'da hizmetler sektörünün ağırlığı sebebiyle, ticarethanelerdeki ekonomik aktivite daralması, İstanbul ekonomisini daha fazla etkiliyor.

2020 Yıllık Elektrik Tüketim Değişimi

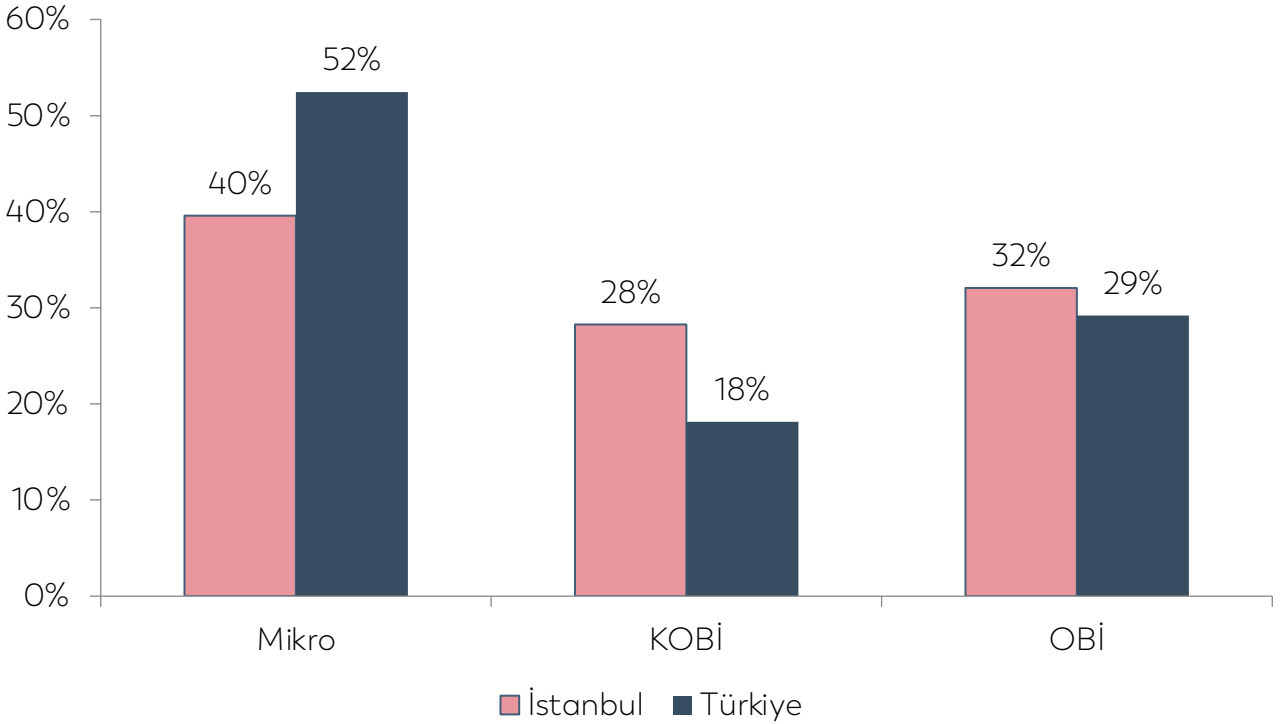

ŞİRKET DİNAMİZMİ & SEKTÖREL GÖRÜNÜM

İSTANBUL, DAHA FAZLA BÜYÜYEBİLEN KOBİ'LERİN ŞEHİRİ

- İstanbul'da, Türkiye geneli gibi bir KOBİ şehri. 2020 verilerine göre şirketlerin %40'ı 10 kişiden az çalışana, %28'i 10-49 arası çalışana sahip.
- Fakat, Türkiye ile karşılaştırmalar, İstanbul'da, mikro işletmelerin oranının daha az, biraz daha büyüeyebilen KOBİ'lerin oranının daha yüksek olduğunu gösteriyor.

Çalışan Sayısına Göre Şirket Büyüklükleri, 2020

ENFLASYON & GELİR

YÜKSELEN ENFLASYON, DÜŞEN ALIM GÜCÜ

Tüketici fiyatları, hem Türkiye genelinde, hem de İstanbul'da artışta.

İstanbul'da fiyatları en çok artan ürünler, temel ihtiyaç grubunda.

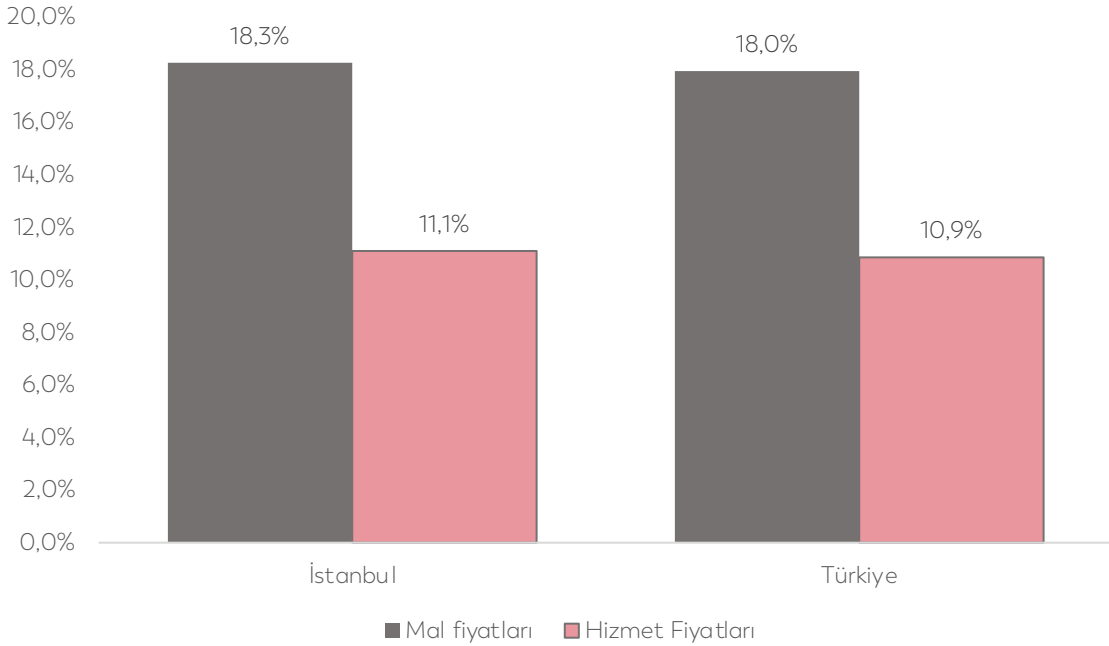
Araştırmalara göre, pandemi döneminde İstanbul'da esnafın gelirinde yüksek oranda düşüşler meydana geldi.

Enflasyondaki yükseliş, esnafın gelirlerindeki ciddi kayıplar ve geniş tanımlı işsizlik verilerindeki artış göz önüne alındığında, İstanbul nüfusunun önemli bir bölümünde 2020 yılında yüksek oranlarda alım gücü kaybı yaşandığı ortaya çıkıyor.

ENFLASYON & GELİR DAĞILIMI

ENFLASYON YÜKSELİRKEN, ÜRÜN GRUPLARI ARASI MAKAS AÇILIYOR

- İstanbul'da yıllık TÜFE artışı, Mart sonu itibariyle %15.8 ve yılbaşıdan beri %1.7 yükseldi. İTO Geçinme endeksindeki artış ise %16.4 ile daha yüksek.
- Son bir yılda İstanbul'da enflasyonun en yüksek olduğu alt gruplar:
 - Mobilya ve ev aletleri ve bakımı %23
 - Ulaştırma %26.3
 - Sağlık harcamaları %20.3
 - Gıda harcamaları %17.6
- 2021 1. çeyrek sonu itibariyle, İstanbul'da da Türkiye genelinde de, hizmet sektörü fiyatlarındaki artış, mal grubu fiyatlarındaki artışın altında gerçekleşti.
- Son bir yıldır, İstanbul'da fiyatı en fazla artan kalemler, döviz artışından en fazla etkilenen araba, mobilya, ev eşyaları gibi mal fiyatlarında oldu.
- Enflasyonun en az arttığı alanlar ise eğitim, otel ücretleri gibi hizmet grubu oldu.

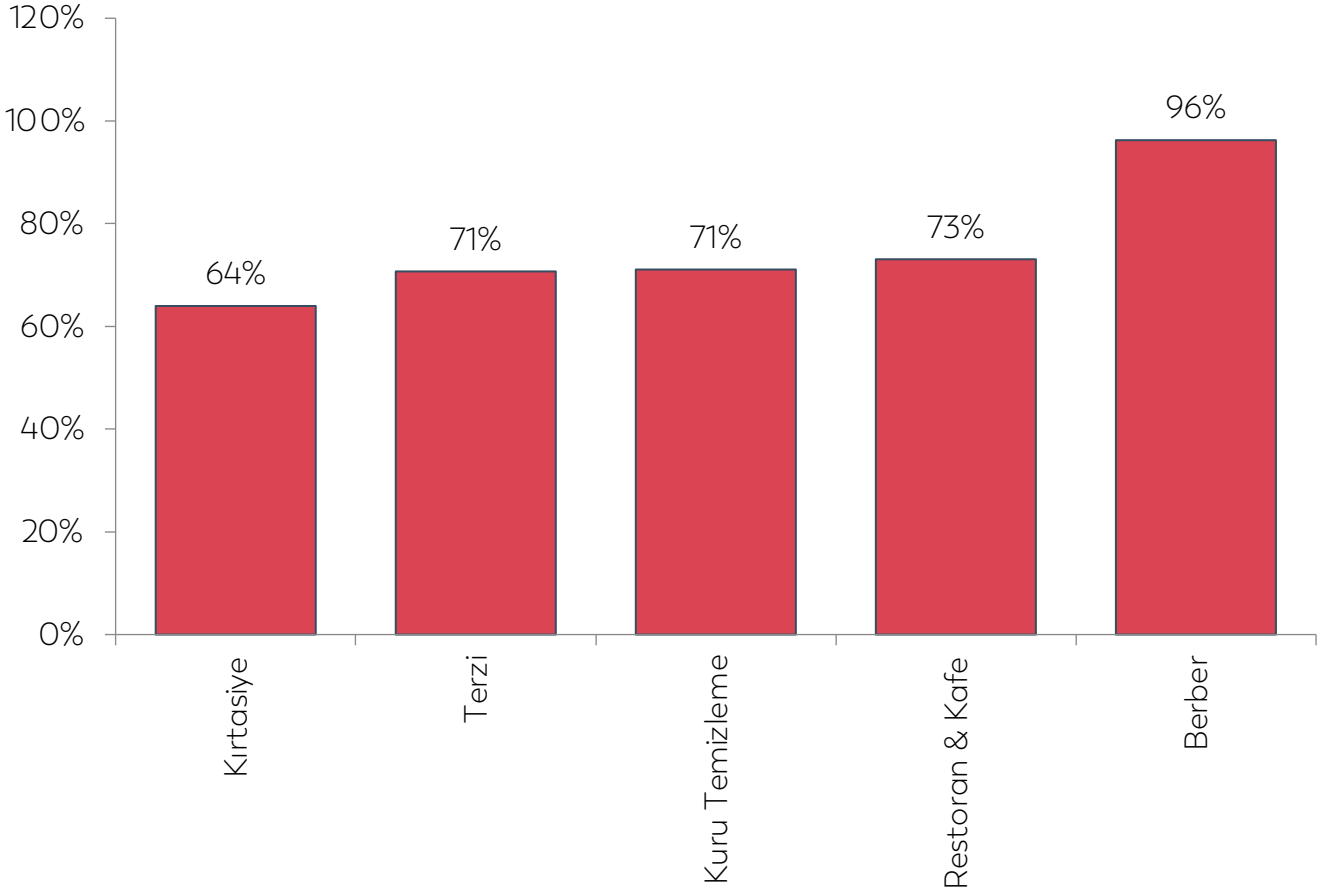

ENFLASYON & GELİR DAĞILIMI

GELİR KAYBI, ESNAFTA YÜKSEK

- 2020 yılında, SGK kayıtlarına göre ise, ortalama günlük kazanç artışı İstanbul'da %20.
- Öte yandan, pandemi sebebi kapanmalarla, esnafın gelirinde düşüş olduğu görülüyor.
- İstanbul İstatistik Ofisi'nin pandemi dönemindeki kapatmalara denk gelen anketine göre, esnafın gelirinde %64-96 arası gelir kaybı yaşandı.
- Temel ihtiyaç ürün ve hizmetlerindeki %17-25 arasındaki resmi enflasyon verileri ile, özellikle esnafın alım gücünün ciddi oranda düştüğü anlaşılıyor.

Pandemi Sürecinde Gelir Kaybı

Hazırlayan: Pelin Yenigün Dilek

